

M. A. Piggott: A Szellem útja¹

Ez a cikk olyan látogatásokról mesél, melyeket a szerző Sri Ramana Maharsi ásramjába tett 1935-ben. Attól az időszaktól fogva kezdett érkezni a látogatók szünni nem akaró áradata a világ minden tájáról. Ez komoly külső változásokkal járt az ásram addigi életében.

Korábban is jártam már Indiában, de ez volt az első utam, amikor letértem a kitaposott ösvényről. Amikor az ember a barátainál vagy Bombay és Kalkutta minden modern kényelemmel ellátott fényűző szállodáiban lakik, nem alkothat képet arról, amivel találkozni fog, ha elhagyja a főútvonalat. Az enyém azonban egy előre megfontolt kaland volt, és nem számított semmi egyéb.

Már évek óta vágytam arra, hogy találkozjam eggyel India szent emberei közül, de mindeddig hiába. Igaz ugyan, hogy beszéltem néhány szent életű emberrel és médiumi képességekkel bíró fakírral, akik a maguk módján kétségtelenül őszinték voltak, de ők nem azt képviselték, amit én kerestem. Ekkor hallottam Sri Ramana Maharsiról, és abból a kevésből, ami a tudomásomra jutott, azonnal világossá vált számomra, hogy bárhová elutazom és bármilyen kényelmetlenséget vállalok azért, hogy találkozhatnék vele.

A barátom, aki a Maharsi létezésének örvendetes hírével szolgált, felajánlotta, hogy elvisz hozzá. Egy késő délután meg is érkeztünk Tiruvannámalaiba. Szállást egy nem túl tiszta „dak” bungalóban, vagyis utazók számára fenntartott vendégfogadóban kaptunk. Ilyet talál az ember Indiában, ha elkóborol a városból. Ágynemű nem tartozik a szolgáltatások közé, és általában sok bútor sincs a szobában. Mi azonban ott hagytuk a szolgálómat, hogy birkózzon meg ezekkel a részletekkel, és a bazárba, majd az ásramba indultunk egy póni húzta kordéval. Az utazás kissé fárasztó volt, de nagy várakozással tekintettünk a találkozás elé.

Az ásram lakói közül, legtöbben a Maharsi követői, sokan üdvözlésünkre siettek. Közöttük volt a Maharsi öccse is. Narancsszínű ruhát viselt, ami annak jele, hogy szannjászín, vagyis olyasvalaki, aki lemondott a világról. A többiek nem voltak szerzetesek a szó nyugati értelmében, és egy ásram sem kolostor. Sokkal inkább olyan hely, ahol olyan emberek élnek, akik tanulni vágnak, és spirituális életet szeretnének élni. Gyakran nincsenek szabályok vagy kötelező előírások, és bárki jöhet vagy mehet kedve szerint. Még nőket is szívesen látnak, bár ők nem aludhatnak az ásram területén.

A legtöbben beszéltek angolul, és rendkívül barátságosan fogadtak. Ez bátorítólag hatott rám, mivel ideges voltam, hiszen azt mondták, én vagyok az első európai asszony, aki felkeresi a Maharisit vagy Maharsit, ahogy általában szólítják. Egyszerre bevezettek bennünket, hogy találkozzunk a szent emberrel,

¹ Forrás: „The Way of the Spirit.” In: *The Mountain Path*, Sri Ramanasramam, Tiruvannamalai, 1970. January és *Fragrant Petals. Devotees' Reminiscences on Sri Bhagavan*. Sri Ramanasramam, Tiruvannamalai, 2000. Malik Tóth István fordítása.

és miután indiai módon üdvözöltük – két tenyerünket összetéve, majd a homlokunkhoz emelve –, felajánlásainkat letettük elé a földre. Egy díványon ült, melyre egy nagy leopárdbőrt terítettek. A dívány előtt szantálfa füstölők égtek, és egy kis parázstartó üst, amelyre folyamatosan valamilyen különleges tömjént dobtak.

Körülbelül egy tucat ember volt a teremben. Halkan beszélgettek, és egy kisgyerek gügyögött az édesanyjának. Hamarosan ezek a hangok elcsitultak, és minden elcsendesedett. Keresztbe tett lábakkal leültem a padlóra a többiekkel, jóllehet figyelmesen egy széket készítettek oda nekem.

Egy darabig semmi sem történt. Megpróbáltam koncentrálni az elmémet. Hirtelen arra lettem figyelmes, hogy a Maharsi szeme rám szegeződik. Szemei szó szerint olyanok voltak, mint az izzó szendarabok, és szinte átfúrták az embert. Ragyogtak a félhomályban. Soha semmit nem tapasztaltam azelőtt, ami ilyen megsemmisítő erejű lett volna. Szinte félelmetes volt. Nehéz lenne leírni, min mentem keresztül abban a rettenetes fél órában, melyben önmagam és saját életem kicsinyességével számot vettem. Nem arról van szó, hogy a Maharsi bírált volna, akár csendben is – erre ő képtelen volt –, hanem hogy a tökéletesség fényében minden tökéletlenség napvilágra kerül. Hogy megmutassa, milyen kevéssé volt felelős az érzéseimért, azt mondta nekem később, hogy a kételkedés, az önbizalom hiánya és az önbecsmérlés a Valóság felismerésének legnagyobb akadályai közé tartozik.

A Maharsi most felállt, és esti sétájára indult. Erre a jelre mindenki kitódult a teremből.

Az egyik követő felajánlotta, hogy végigvezet bennünket az ásramon, mely egy csoport fehérre meszelt, makulátlanul tiszta épületből és kunyhóból áll. Ezeket esetenként fedett átjáró köti össze. Az ásrám félúton található felfelé az Arunácsala híres hegye felé. Ezen a hegyoldalon ütötte fel szállását a Maharsi több mint harminc esztendeje, és azóta is itt van az otthona. Látogatásom idején ötvenes évei elején járt, de idősebbnek tűnt, kétségtelenül amiatt, hogy miután elhagyta otthonát, nélkülözve és önmegtartóztatásban élt.

Már sötét volt, mire visszatértünk az esti meditációra, és a legtöbben távoztak azok közül, akik nem az ásramban laknak. A teremben ellenállhatatlan csend honolt. A szent ember szeme nem ragyogott immár, hanem nyugodt volt, és befelé figyelő. Mintha minden gondom szertefoszlott volna, és a nehézségek eltűntek. Semmi sem számított, amit fontosnak tartunk a világon. Az idő feledésbe merült. Az élet, számos megjelenésében, egy volt.

Másnap késő délután barátomnak haza kellett térnie, így hát idős szolgálóm gondjaira bízott. Szolgálóm atyáskodó, tisztességes ember volt, aki mindig ügyelt rá, hogy a vizet és a tejet megfelelő ideig forralják, s hogy minden éjszaka, amikor visszatérek az ásramból, rendes étel várjon a vendégfogadóban.

Ettől az időtől kezdve olyan napirend kezdődött számomra, amely sok hétig változatlan maradt. A rozoga kordé reggel hatkor megjelent értem. Elvitt az ásramba, majd este fél nyolckor visszajött, hogy hazavigyen. Hamarosan az

egyensúlyozás olyan technikáját fejlesztettem ki, amely biztonságot jelentett, sőt majdnem kényelmesnek volt mondható, és az utazás elveszítette eredeti veszélyének java részét. Ennek ellenére sohasem lett egészen nyugodt, még hozzá a szalmában meghúzódo bogarak miatt, hiszen ezen a szalmán kellett kuporognom.

Az ásrumban kaptam egy kis kunyhót, mely nem sokkal volt nagyobb kétszer két méteresnél. Ezt használhattam napközben. Egy széles deszka volt benne, egy szék és egy asztal, azon pedig egy mosdótál szappannal, törülközővel. Nem volt fényűző, de maga a gondolat és a törődés, amellyel adták, elmondhatatlanul megérintett. Mindazonáltal európai csontjaim nem szokták meg a matrac nélküli deszkaágyat, és az ebéd utáni pihenést alig nevezhettem pihenésnek.

Két fő étkezés volt, az egyik fél tizenkettőkor, a másik este nyolc táján. Az előbbit együtt fogyasztottam el a többiekkel. Az étel többé-kevésbé ugyanaz volt mindkét étkezéskor: rizs különféle zöldségekkel és aludttej. Mindenki a földön ült, egy banánlevéldarabbal maga előtt.

Az emberek a teremben gyűltek össze. A legtöbben csendben voltak, és a gondolataikba merültek. Időnként azonban olyan látogatók, vándorszerzetesek vagy követők bukkantak fel, akik a Maharsi áldásáért jöttek, és szent dalokat énekeltek vagy allegorikus történeteket meséltek.

Azok között, akik egy rövid látogatás erejéig megjelentek az ásrumban, volt egy amerikai író is (Paul Brunton, az *India titkai* írója), akinek könyvei és tibeti kéziratokból készített fordításai jól ismertek.² Sok megvilágosító erejű beszélgetést folytattunk, de egy másik okból is örültem jelenlétének. Komoly megpróbáltatás volt számomra kérdéseket feltenni a teremben mindenki előtt, de az ő támogatásának köszönhetően félénkségem részben feloldódott. Összegyűjtöttük problémáinkat, és a Maharsi elé tártuk őket, legyenek akár csip-csup, akár komoly dolgok. Mindig volt kéznél tolmács, mivel a Maharsi ugyan ért angolul, de nem beszél gördülékenyen a nyelvet. Azt ellenben azonnal tudja, hogy hajszálpontosan fordítottak-e, és ha nem, addig nem tágít, míg az ember tökéletesen meg nem érti őt. Egy napon felvetettük a guruság kérdését.

– A spirituális eredmény szempontjából szükséges, hogy az embernek legyen guruja, vagyis szellemi tanítója?

A Maharsi meghagyta, hogy olvassunk el egy tanulmányt, melyben az állt, hogy amiképpen minden testi és intellektuális képzés során tanító vagy oktató közreműködését keressük, ugyanez áll a spirituális kérdésekre is.

– És – tette hozzá a Maharsi – nem könnyű egy ilyen ember segítsége nélkül elérni a célt.

Hozzá fordultam:

– De hiszen Bhagavánnak nem volt guruja!

² Az író W. Y. Evans-Wentzre utal. Piggott és Evans-Wentz Maharsival folytatott beszélgetéseit Munagála Vénkatarámajja feljegyezte, lásd: *Talks with Sri Ramana Maharshi* (Beszélgetések Srí Ramana Maharsival), Talk 13., 17., 18., 20., 22, 23. és 24. (A ford.)

Rémült döbbenet moraja futott végig a termen. A Maharsi azonban a legkevésbé sem zavartatta magát merész megjegyzésemtől. Éppen ellenkezőleg, szeme felcsillant, amikor rám nézett, majd hátravetette a fejét, és tiszta szívből kacagni kezdett. Semmi mással nem tudta volna jobban belopni magát a szívembe. Az a szent, aki képes kinevetni önmagát, valóban szent.

Társam ezt követően a vegetarianizmus gyakran vitatott kérdésére vonatkozólag szeretett volna eligazítást kapni. Erről a kérdésről mindenkinek van véleménye. A Maharsi válasza az alábbiakban foglalható össze.

Az étel hatással van az elmére. Bizonyos táplálékok szattvikusabbá, vagyis elevebbé, vibrálóbbá teszik. Bármiféle jóga gyakorlásához elengedhetetlen a vegetarianizmus. Arra a kérdésemre viszont, hogy megtapasztalhatja-e valaki a megvilágosodást, miközben húst fogyaszt, a Maharsi válasza igenlő volt, azzal a kikötéssel, hogy az embernek el kell hagynia a húst, és fokozatosan hozzá kell szoktatnia a testét a tisztább fajta ételekhez.

– Mindenesetre – folytatta a Maharsi – ha egyszer az ember elérte a megvilágosodást, kevésbé számít, hogy mit eszik. Csak a korai szakaszokban fontos. A nagy tűznek már mindegy, mivel tápláljuk.

Egy másik probléma, amit tárgyaltunk, a jóga különböző fajtáival és a különféle módszerek eredményeivel volt kapcsolatos.

A Maharsi kijelentette, hogy végül csak egy út vezet el a célhoz, és ez nem más, mint annak felismerése, mi az Önvaló. Miért vesztegessük hát az időnket más utakra, amikor azok a legjobb esetben is csak a végső ösvényre vezethetnek bennünket? Jobb, ha mindig ezen az úton járunk, és nem veszítünk értékes pillanatokot. Meditálj az Önvalón, és semmi más! Nincs más cél. A Maharsi bölcsellete vagy tanítása a legtisztább nemkettősség (advaita), amint a következő, vele folytatott rövid beszélgetésből is kiderül.

Kétségbeesetten vágytam arra, hogy egyedül lehessen a Maharsival. Olyan nehéz sok ember előtt kiönteni a szívünket! Egyik reggel végül, amint beléptem a terembe, kíséret nélkül találtam őt. Csodálatos csendességet és nyugalmat árasztott. Halkan megkérdeztem, beszélhetnék-e vele. Mosolyogva bólintott, és elküldött valakiért, aki fordíthatna. Amikor megérkezett egyik követője, feltettem az első kérdésemet:

– Melyek az igaz Önvaló felismerésének akadályai?
– Elsősorban az emlékezés, a megszokott gondolatok, az összegyűjtött hajlamok [vászanák].
– Hogyan számoljuk fel ezeket az akadályokat?
– Keressük az Önvalót a meditációban a következő módon. Kövessünk nyomon minden gondolatot a forrásáig, amely csupán az elme! Soha ne engedjük, hogy elkalandozzon! Ha engedjük, soha nem lesz vége. Újra meg újra vigyük vissza kiindulási helyére – az elmébe –, és a gondolat is és az elme is belepusztul a dologtalanságba. Az elme csak a gondolat miatt létezik. Állítsa meg, és nincs elme. Mindig, amikor egy gondolat bukkan fel vagy lehangoltság

lesz önön úrrá, kérdezze meg magától: „Ki az, aki kételkedik? Mi az, ami lehangolt?” Folyamatosan térjen vissza a „Ki az az én, és hol van?” kérdéséhez! Távolítson el mindent, amíg csak a Forrás marad! Akkor éljen mindig a jelenben, és csakis a jelenben! Nincs múlt vagy jövő az elmén kívül.

– Hogyan segíthetek másokat a problémáik és gondjaik megoldásában?

– Miféle másokról beszél? Csak az Egy létezik. Figyelje meg, ismerje fel, hogy nem létezik „én”, nincs „ő”, nincs „te”, csupán az egyetlen Önvaló, amely minden. Ha hisz a másik problémájában, akkor hisz valamiben, ami az Önvalón kívül van. Bármilyen külső tevékenységnél jobban segíti a másikat azzal, ha felismeri minden egységét. Az ego együtt jár minden ébrenlétbeli tevékenységgel: az érzelmekkel és az intellektussal. A mélyalvásban a test mozdulatlan, az Önvaló mégis jelen van. A figyelmet elterelő, aktív elme rejti el az igaz Önvalót.

– Melyik meditáció lehet segítségemre?

– Semmilyen olyan meditáció nem segítség, amelyet valamilyen tárgyon végzünk. Meg kell tanulnia, hogy egyként ismerje fel az alanyt és a tárgyat. Amikor egy tárgyon meditál (legyen ez a tárgy akár kézzelfogható, akár elvont), elpusztítja az egység érzését, és kettősséget teremt. Azon meditáljon, mi valójában! Próbálja felismerni, hogy a test nem ön, az érzelmek nem ön, az intellektus nem ön. Amikor mindezek elnyugodtak, azt fogja találni...

– Mit?

– Fel fogja fedezni. Nem nekem kell elmondanom, hogy mi lesz bárkinek a tapasztalata. A tapasztalat fel fogja fedni önmagát. Tartson ki mellette!

– De amikor próbálok lecsendesíteni az elmémet, könnyen elalszom.

– Nem számít. Próbáljon úgy tenni, mintha mély, álomtalan alvásban lenne, majd figyeljen! Tudatosan, ne pedig öntudatlanul aludjon! Ekkor csak egyetlen tudatosság lesz jelen.

Ahogy teltek-múltak a napok, egyre tisztábban láttam, hogy ez nem elméleti filozófia. Maga a Maharsi folyton és örömmel élte. Azok közül, akikkel találkoztam, egyike volt azon keveseknek, akik nemcsak boldogok, hanem háborítatlanok voltak. Nem mintha a világ fájdalmai nem érintették volna meg őt – éppen ellenkezőleg –, de tudta, hol a helyük, és nem azonosult velük. Az együttérzése határtalan volt bárki iránt, aki szenvedett.

Egyszer egy férfi rohant be a Maharsihoz, majd zokogva a lábai elé vetette magát. Teste rázkódott a sírástól. A Maharsi egy árva szót sem szólt, a többiek pedig pisszenni sem mertek. A Maharsit figyeltem. Fejét félrefordította, és közömbösnek tűnt. Némi idő múlva a férfi fájdalmának hevessége alábbhagyott, és a látogató fokozatosan megnyugodott. Még mindig nem beszélt senki. Végül a férfi tiszteletteljesen felállt, és mélyen meghajolt. A Maharsi felé fordult, és rámosolygott. Hirtelen úgy éreztem, mintha a világ összes virága közénk ontotta volna illatát.

Máskor egy szerencsétlen embert hoztak el hozzá, akit kígyó mart meg. Lefektették a szent ember elé, mi pedig mindannyian félelemtől elszoruló

szívvel figyeltük. Nem úgy a Maharsi. Ő csak ült, és a távolba tekintett, miközben a kígyó áldozata vonaglott a fájdalomtól. A Maharsi tekintetében nyugalom és együttérzés tükröződött, és végtelen békesség. Mintha órák teltek volna el, mire a szerencsétlen ember rángatózása elcsitult, és a férfi álomba merült. Ekkor aki idehozta, gyengéden megérintette. A férfi felkelt, leborult a Maharsi előtt, és gyógyultan távozott.

Ez azonban nem volt megszokott dolog. A Maharsi nem gyógyított, legalábbis a szó bevett értelmében nem. Egy alkalommal, amikor erről beszélgettünk, megkérdeztem tőle, hogy az ember használhat-e spirituális erőt a gyógyításhoz. Ő megjegyezte: „Igen, ha azt hiszi, érdemes”, majd hozzátette, hogy komoly erőfeszítés szükséges hozzá, amelyet hasznosabban is fel lehet használni.

Elmondták nekem, hogy a Maharsi figyelemmel kíséri az egész ásrám életét. Például amikor a teremben időzött, még azt is tudta, hogy mi zajlik a konyhában – mellesleg meglepődéssel tapasztaltam, hogy még a zöldségek aprításánál is segédkezett. Arról is beszámoltak, hogy tudja, mi jár az emberek fejében. Ez utóbbi képességéről én is személyesen meggyőződhettem.

Egyik délután a terem tőle távol eső végében ültem, és egy aforizmagyűjteményt olvastam, melyet – úgy éreztem – dagályos és mesterkéltszerűen írtak. Untam, és némileg bosszantott is. Hirtelen az egyik követő állt előttem, kezében egy másik könyvvel – minden ásrambeli könyvet barna papírba kötöttek, és ezért ugyanúgy festettek –, majd így szólt:

– A Maharsi kért, hogy adjam át ezt önnek. Úgy véli, közelebb fog állni a gondolkodásmódjához.

Mondanom sem kell, közelebb állt. De honnan tudta a Maharsi, mit olvastam? Messze ültem tőle, és sok ember akadályozta abban, hogy tisztán lásson. Már korábban is megfigyeltem viszont, hogy sok olyan kérdést megválaszolt, amely éppen formálódott az elmémbe. Túl gyakran történt ilyesmi, hogy véletlen egybeesés legyen.

Minden tapasztalás szükségszerűen véget ér, és elérkezett ásrambeli látogatásom utolsó napja. Nagy szomorúság töltötte el a szívemet. Vissza kell térnem az aggodalmakhoz, gondokhoz és bosszúságokhoz. Itt minden békés volt. Itt viszonylag könnyű volt a spiritualitás jegyében élni. Ezért választotta olyan sok szent ember a magányt? – tűnődtem. Csak ilyen körülmények között merülnek fel a rejtett igazságok a figyelemelterelő tényezők fátyla alól? Mégsem élhetünk mindannyian ilyen életet. A válasz vajon az, hogy éljünk a világban, ha kell, de ne legyünk a világi? Semmi új nem volt ebben az elképzelésben, mégis úgy tűnt, hogy ezen a helyen értem meg először.

E délután zajlott a búcsúbeszélgetésem a Maharsival. Rendkívül barátságos és emberi volt. Megvitattuk a mindennapi élet nehézségeit és egyéb világi problémákat. Újra megkérdeztem tőle, milyen kapcsolatban áll a test és az én. A következő hasonlattal szolgált:

– Eljött a szállásáról ma reggel a kordéval. Mégsem azt mondja, hogy „a kordé eljött”, hanem azt, hogy „én eljöttem”. Nem követi el azt a hibát, hogy a kordéval azonosítja magát. Hasonlóképpen, tekintsen úgy a testére, mint a kordéra! Bánjon vele megfelelően, és jó szolgája és eszköze lesz. De ne gondolja, hogy az az én!

Ismét hangsúlyozta annak szükségességét, hogy mindenben az Önvalót lássuk. Cselekedjünk, mondhatni, gépiesen, és hagyjuk, hogy „Az” végezze el a munkát. „És el is fogja – tette hozzá. – Ne várjon el semmilyen eredményt! Tegye azt, ami az adott pillanatban helyes, majd hagyja maga mögött!”

Beszélgetésünk végén az upanisadok csodálatos mondását idézte: „Mert ki minden létezőben önnön lelkére rátalál, / Az Egységet ismerőhöz hogy érhetne fel gond, homály?”³

Amikor este elkészöntem, az ásramlakók körém gyűltek, osztozva távozásom miatt érzett szomorúságomban. Úgy éreztem, igaz barátokra leltem, és igaz barátokat hagyok most hátra. Olyan egyszerűek és mégis olyan tiszták voltak!

A szomszédos templomban éppen istentisztelet zajlott, és egy ősi szanszkrit himnuszt kántáltak. Abban a pillanatban, hogy felleptem a kordéra, megszólalt a harang. Ez mindenki arcára boldog mosolyt varázsolt, hiszen távozáskor templomi harangot hallani csodálatos előjel, és békességet hoz.

Ahogy másnap hajnalban elhagytam Tiruvannámalai városát, még egy utolsó pillantást vettem az Arunácsala szent hegyére, melyen a föld egyik szentje él. A hegy vörös volt, és ragyogott a kelő nap sugaraiban.

Sírtam.

³ *Ísa-upanisad*. Tenigl-Takács László fordítása.